

Arvonlisäveron suorittamiseen liittyvät tekijät

Elena Taubert

Tekijä Elena Taubert	
Koulutusohjelma Liiketalous, monimuoto	
Opinnäytetyön nimi Arvonlisäveron suorittamiseen liittyvät tekijät	Sivu- ja liitesivumäärä 34 + 2
<p>Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, joka lisätään lähes kaikkien tavaroiden ja palvelujen myynti-, vuokraus- tai niihin rinnastettavan toiminnan hintaan. Arvonlisävero on täytynyt maksaa, vaikka suoritusta asiakkaalta ei olisikaan tullut.</p> <p>Suomen arvonlisäverojärjestelmään on tehty viime vuosina muutoksia helpottamaan pienyritysten arkea. Esimerkiksi pienyritysten kasvumahdollisuuksia haluttiin parantaa korottamalla alarajahuojennuksen tasoa 10 000 euroon. Lisäksi pienyritysten maksuvalmiutta haluttiin parantaa sallimalla arvonlisäveron maksuperusteista kohdistamista.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää miten tilitoimiston kirjanpitäjä oman asiantuntemuksensa sekä nykyisten lakien ja säädösten puitteissa voi edesauttaa parhaiten yritysten arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden toteutumista. Lisäksi kartoitetaan kirjanpitäjien näkemyksiä arvonlisäverolain muutosten ja muutosehdotusten toimivuudesta sekä tarvittavista muutoksista.</p> <p>Tutkimusmenetelmä on tyypiltään laadullinen tutkimus, ja viitekehyksessä teoria pohjautuu arvonlisäverolakiin ja siitä kirjoitettuihin käytännön oppaisiin. Muu teoria muodostuu verohallinnon, tilitoimistojen ja veroasiantuntijoiden kirjoittamista artikkeleista, blogikirjoituksista ja esitelmistä. Aineistoa on kerätty myös haastattelemalla tilitoimiston kirjanpitäjiä.</p> <p>Aihe on rajattu koskemaan vain arvonlisäveron suorittamista Suomessa tapahtuvasta tavarajen ja palvelun myynnistä ja vastaavasti veron vähennystä ostoista. Tutkielmassa ei käsitellä yhteisömyyntiä eikä muuta ulkomaanmyyntiä. Arvonlisäveron maksajina käsitellään vain pien- ja mikroyrityksiä. Työssä ei käsitellä arvonlisäveroon liittyviä erityiskysymyksiä, kuten kiinteistöjä tai rakennusyrityksiä.</p> <p>Alkuvuonna 2018 tehtyjen haastattelujen perusteella tilitoimiston kirjanpitäjä tarkastelee ensimmäiseksi asiakasyrityksensä verokautta, verotonta ja verollista toimintaa sekä vähennysoikeutta ja myyntisaamisia. Maksurajoitteisille yrityksille tiedotetaan oma-aloitteisten verojen maksutilanteesta ja tarvittaessa kehoitetaan myyntisaamisten tehokkaaseen perintään sekä pitämään huolta lakisääteisistä velvoitteista. Kaiken kaikkiaan kirjanpitäjän on kiinnitettävä huomiota yrittäjän etuun, lain noudattamiseen ja riskiin, mikä aiheutuu arvonlisäveroon liittyvistä kirjauksista. Viimevuotisten lakimuutosten hyöty ei vielä ollut täysin nähtävissä eikä esillä olevat muutosehdotuksetkaan saaneet kannatusta. Yrittäjien tueksi kaivattiin yksimielisesti takautuvan veron poistamista vähäisen toiminnan alarajan ylittyessä.</p>	
Asiasanat Arvonlisävero, arvonlisäverolaki, verovelvollisuus, ajallinen kohdistaminen, maksuperusteinen arvonlisävero	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman tavoite ja rajaukset	2
1.2	Tutkimusmenetelmän valinta	3
2	Arvonlisäverotus	5
2.1	Arvonlisävero verotusjärjestelmän osana	5
2.2	Arvonlisäverovelvollisuus	7
2.3	Laskunantovelvollisuus	9
2.4	Viivästysseuraamukset ja maksujärjestely	10
2.5	Arvonlisäverotuksesta vapautetut toimialat ja muut erityistapaukset	11
3	Arvonlisäverotuksen käsittely yrityksen taloushallinnossa	12
3.1	Arvonlisäveron määrän laskeminen	12
3.2	Arvonlisäveron ajallinen kohdistaminen	12
3.2.1	Suoriteperusteinen menetelmä	13
3.2.2	Laskutusperusteinen menetelmä	13
3.2.3	Maksuperusteinen menetelmä	14
3.3	Kirjanpitokäsittely	16
4	Arvonlisäverolain muutokset ja muutosehdotukset	17
4.1	Kasvumahdollisuuksien parantaminen	17
4.2	Maksuvalmiuden parantaminen	17
4.3	Pienyritysten määrän lisääminen ja hallintokustannusten vähentäminen	18
5	Tutkimuksen toteutus	19
5.1	Aineiston keruumenetelmä	19
5.2	Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi	20
6	Haastattelutulokset	21
6.1	Verokausi	21
6.2	Toiminnan verollisuus ja verottomuus	22
6.3	Vähennysoikeuden varmistaminen ja myyntisaamiset	22
6.4	Arvonlisäveron kirjanpidollinen toteutus	23
6.5	Maksurajoitteiset yritykset ja tilitoimiston suositukset tilanteeseen	25
6.6	Maksuperusteinen arvonlisävero	25
6.7	Arvonlisäverotuksen muutosten tarpeellisuus pienyrittäjien tueksi	26
7	Johtopäätökset	27
7.1	Luotettavuuden arviointi	29
7.2	Oman oppimisen arviointi	30
	Lähteet	31
	Liitteet	35
	Liite 1. Lyhenteet	35
	Liite 2. Haastattelun teemat	36

1 Johdanto

Arvonlisävero on pakollinen maksu niille, jotka harjoittavat liiketoiminnan muodossa tavaroiden tai palveluiden myyntiä, vuokrausta tai niihin rinnastettavaa toimintaa. Myyjä lisää arvonlisäveron tavarain tai palvelun myyntihintaan ja vastaavasti joutuu arvioimaan hankintojensa sisältämän arvonlisäveron vähennyskelpoisuuden. Näin arvonlisävero tulee myös sidotuksi yrityksen taloushallintoon.

Kiinnostuin arvonlisäveron suorittamisvelvollisuudesta ja siihen liittyvistä haasteista kuunnelllessani mainos- ja markkinointialan yrityksen johtajan huomioita heidän yrityksensä taloushallinnon haasteista. Tulot kertyivät yritykselle epätasaisesti pitkin vuotta, riippuen tilaustyön kestosta ja luovutusajankohdasta. Muutamat asiakkaat myös maksoivat laskunsa myöhässä. Huolimatta myyntisaamisten perinnästä, joutui yritys toisinaan kääntymään verohallinnon puoleen ja kysymään maksulykkäystä arvonlisäveromaksuihinsa.

Pien- ja keskisuurten yritysten kohtaamia liiketoimintahaasteita on juuri maksuaikojen pituus. Yleisimmin käytetty maksuehto on 14 päivää, mutta Intrum Justitian julkaiseman maksutaparaportin (2017) mukaan suomalaisten yritysten maksuajat olivat keskimäärin 17 päivää. Vuonna 2015 voimaan tullut muutos kaupallisten sopimusten maksuehtolakiin (10.4.2015/385) rajaa maksuajan korkeintaan 30 päivään. Monia yrityksiä on kuitenkin pyydetty myöntämään pidempiä maksuaikoja, sillä lain mukaan maksuajoista voi edelleen sopia. Maksutaparaportin mukaan yritykset ovat joutuneet myöntämään pidempiä maksuaikoja niin suuryrityksille kuin myös pk-yrityksille. Esimerkiksi alihankkijoina toimivat yritykset joutuvat usein hyväksymään maksuehtoja jopa 40 päivällä tai ylikin.

Arvonlisävero on täytynyt maksaa, vaikka suoritusta asiakkaalta ei olisikaan tullut. Käytäntö on ajanut joitain yrityksiä maksuvaikeuksiin, koska arvonlisäverolain mukaan myyntiajankohta on määrittänyt arvonlisäveron maksuajankohdan. PK-yritysten maksuviivästykset puolestaan osoittaisivat jonkinasteisten likviditeettiongelmien olemassaolon. (Finance Link 2016; Intrum Justitia 2017; Yrityspalvelu Pirjo Lundeqvist 2016.)

Jäin miettimään, että miten pienyritys voi selviytyä arvonlisäveron maksamisesta ilman maksujärjestelyyn joutumista ja tukeeko valtio muulla tavalla pienyrityksiä arvonlisäveron maksamiseen liittyen.

Suomen arvonlisäverojärjestelmään on tehty muutoksia helpottamaan pienyritysten arkea. Vuoden 2016 alussa korotettiin arvonlisäverojärjestelmän alarajahuojennuksen tasoa. Vähäinen liiketoiminta on verotonta, jos liikevaihto tilikauden aikana alitti 10 000 euroa. Yritys

saa myös huojennusta arvonlisäverotuksessa, jos liikevaihto tilikauden aikana on 10 000 euron ja 30 000 euron välillä. Ennen korotusta verovelvollisuuden alaraja oli 8 500 euroa ja yläraja 22 500 euroa. (Verohallinto 2017.)

Vuoden 2017 alusta arvonlisäverolakiin tuli muutos koskien arvonlisäveron maksuperusteista kohdistamistapaa. Veron voisi siis kohdistaa sille kuukaudelle, jolloin yritys saa maksun myynnistään tai se itse maksaa ostamansa tavaran tai palvelun. Tämän pitäisi sopia paremmin yrityksen kassavirtaan. Maksuperusteinen käytäntö sallitaan tosin vain 500.000 euron liikevaihdon yrityksille. Maksuperustetta sovelletaan arvonlisäveron tilityksessä vain Suomessa tapahtuviin tavaran tai palvelun myynteihin ja ostoihin. Koska maksuperusteisen kohdistaminen on liikevaihdon määrästä riippuvainen, se ei välttämättä sovi kaikille yrityksille. (Verohallinto 2017.)

KPMG:n arvonlisäveroasiantuntija Lindholmin mukaan (2012) arvonlisäverosuunnittelulla yritys voi saavuttaa säästöjä, sillä arvonlisävero on yrityksessä kolmanneksi suurin käsiteltävä rahavirta myyntien ja ostojen jälkeen. Arvonlisäveron kassavirtavaikutusten seurannalla voidaan vaikuttaa yrityksen käyttöpääoman tarpeeseen. Yrityksessä kannattaakin kiinnittää huomiota veron jakson hallintaan ja sisään- ja ulosvirtaavaan arvonlisäveron määrään. Suositeltavaa on, että myyntien arvonlisäveron kohdistus tapahtuisi mahdollisimman myöhäisessä vaiheessa ja ostojen arvonlisävero kohdistettaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. (Lindholm 15.5.2012.)

1.1 Tutkielman tavoite ja rajaukset

Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten tilitoimiston kirjanpitäjä voi edesauttaa parhaiten yritysten arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden toteutumista oman asiantuntemuksensa ja nykyisen arvonlisälain ja mahdollisten uudistusten puitteissa. Toisin sanoen pyritään löytämään vastaus siihen, millaisia näkemyksiä ja suosituksia tilitoimiston kirjanpitäjällä on asiakasyritystensä arvonlisäveron käsittelyä varten.

Opinnäytetyössä kartoitetaan näkemyksiä ja toimintatapoja siitä, miten kirjanpitäjä suunnittelee ja neuvoa asiakasyritystään arvonlisäveron ajallisessa kohdistamisessa ja maksuvaikeuksissa. Lisäksi kartoitetaan mitä mieltä tilitoimiston kirjanpitäjä on uudesta maksuperusteisesta kohdistamismenetelmästä ja sen käyttökelpoisuudesta. Lopuksi kysytään kirjanpitäjien mielipidettä siihen millä tavoin valtio voisi vielä helpottaa pienten yritysten arvonlisäverovelvollisuuden toteutumista.

Pääkysymykset

Miten arvonlisäveron suorittamisvelvollisuus voidaan toteuttaa yritykselle suotuisasti?

Alaongelmat, jotta pääkysymykset tulevat ratkaistuksi

- 1) Miten yritysten arvonlisäveron käsittelyä ja maksamista suunnitellaan ja toteutetaan yleisimmin?
- 2) Mikä on kirjanpitäjän näkemys maksuperusteisesta arvonlisäverosta?
- 3) Millaisia suosituksia annetaan maksurajoitteisille yrityksille?
- 4) Millä tavoin valtio voisi helpottaa pienten yritysten ALV-maksuja?

Tutkielman tavoitteena on myös tuottaa opinnäytetyön kirjoittajalle ja mahdollisesti muille alan opiskelijoille parempaa ymmärrystä arvonlisäveron ajalliseen kohdistamiseen liittyvistä asioista sekä arvonlisäverolakiin tulleiden ja suunniteltujen muutosten vaikutuksesta. Tavoitteena on myös kirkastaa arvonlisäverotuksen käsitteiden merkitystä.

Rajaan aiheen koskemaan vain arvonlisäveron suorittamista Suomessa tapahtuvasta tavaravaran ja palvelun myynnistä ja vastaavasti veron vähennystä ostoista. Tutkielmassa ei käsitellä yhteisömyyntiä eikä muuta ulkomaanmyyntiä. Arvonlisäveron maksajina käsitellään vain pien- ja mikroyrityksiä. Työssä ei suoraan käsitellä arvonlisäveroon liittyviä erityiskysymyksiä, kuten kiinteistöjä tai rakennusyrityksiä.

1.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmä on tyypiltään laadullinen tutkimus, ja viitekehyksessä teoria pohjautuu arvonlisäverolakiin ja siitä kirjoitettuihin käytännön oppaisiin. Muu teoria muodostuu verohallinnon, tilitoimistojen ja veroasiantuntijoiden kirjoittamista artikkeleista sekä blogikirjoituksista ja esitelmistä.

Aiheeseen liittyen on tehty muutama opinnäytetyö. Hyvärisen (2017) opinnäytetyössä maksuperusteista arvonlisäverotusta on tarkasteltu toimeksiantona tilitoimiston näkökulmasta ja selvitetty kahden eri yrityksen maksukyvyyn sekä kirjanpitokäsittelyn muutosta maksuperusteisessa arvonlisäveromenettelyssä. Hänen työnsä tuloksena oli, että palveluyrityksen lyhytaikaisessa maksukyvyyssä näkyy positiivinen muutos maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirryttäessä. Sitä vastoin tavaroita myyvän yrityksen kannalta katsottuna maksuperusteisesta menetelmästä ei ollut hyötyä.

Vatanen (2017) tutki lopputyössään tilitoimiston asiakasyritysten aineiston perusteella maksuperusteisen arvonlisäverojärjestelmän vaikutusta yritysten kassavirtaan. Hänen johtopäätöksissään todetaan, että sillä ei olisi suoranaista vaikutusta.

Kolehmainen (2017) teki opinnäytetyönsä maksuperusteisesta arvonlisäverosta ja sen vaikutuksesta lappilaisiin pienyrityksiin. Syksyllä 2017 kyselyyn vastanneista yrittäjistä moni ei vielä tuntenut uutta lainmuutosta ja siksi ei ollut ottanut sitä käyttöön. Suurin osa käyttöönottajista edusti kuluttajapalveluyrityksiä ja heidän myyntinsä muodostui käteis-myynnistä. Heidän mielestään maksuperusteinen arvonlisäverokäytäntö ei ollut vaikuttanut yrityksen maksuvalmiuteen. Ne yrittäjät, jotka totesivat sen parantaneen maksuvalmiutta, myivät toisille yrityksille palvelua ja laskuttivat siitä.

Aineistoa olen kerännyt haastattelemalla kolmea auktorisoidussa tilitoimistossa työskentelevää kirjanpitäjää. Tilitoimiston kirjanpitäjän olen valinnut sen takia, että heillä on useampia yrityksiä hoidettavanaan ja tästä syystä heillä on myös vertailupohjaa. Kirjanpitäjää pidetään nykyään myös taloushallinnon asiantuntijana ja neuvontapalveluiden tarjoajana, jolta saadut neuvot ovat kullanarvoisia.

Peittomatriisin avulla on kuvattu missä työn luvuissa alaongelmiin liittyviä asioita on käsitelty.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alaongelma	Teorialuvut	Tulokset	Haastattelun kysymys
1	2.2, 3.1, 3.2, 3.3	6.1, 6.2, 6.3, 6.4	1.1 – 1.9
2	3.2.3, 4.2	6.6	2.1 – 2.3
3	2.4,	6.5	3.1 – 3.2.
4	4.1, 4.2, 4.3	6.7	4.1 – 4.5

2 Arvonlisäverotus

2.1 Arvonlisävero verotusjärjestelmän osana

Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, joka lisätään lähes kaikkien tavaroiden ja palvelujen myynti-, vuokraus- tai niihin rinnastettavan toiminnan hintaan. Veroa on suoritettava myös maahantuonnista ja yhteisöhankinnasta. Veronsaajana toimii valtio ja veron lopullisena maksajana kuluttaja. Tästä syystä arvonlisäverosta puhutaan myös välillisenä verona, sillä liiketoiminnanharjoittaja siirtää veron eteenpäin perittäväksi kuluttajalta. Kuluttaja voi olla luonnollinen henkilö, tai ei-arvonlisäveronalaista toimintaa harjoittava yritys tai yhteisö. Jos tavarun tai palvelun ostaja on arvonlisäverovelvollinen elinkeinonharjoittaja, on vero läpi-kulkuerä. Elinkeinonharjoittaja vähentää tällöin arvonlisäveron omassa verotuksessaan. (Siikavuo 2016, 209; Valtiovarainministeriö 2017; Verohallinto 2017.)

Arvonlisävero on myös yksi niin sanotuista oma-aloitteisista veroista. Muita oma-aloitteisia veroja ovat työnantajasuoritukset, ennakonpidätykset ja lähdeverot sekä apteekkivero ja arpajaisvero. Näitä veroja Verohallinto ei määrää, vaan verovelvollinen ilmoittaa ja maksaa ne itse. (Laine & Sainio 2017, 6; Verohallinto 2017.)

Suomessa siirryttiin laajapohjaiseen arvonlisäverotukseen, kun arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501 säädettiin. Arvonlisäverosta säädetään myös arvonlisäveroasetuksessa 21.12.2016/1356, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyssä 9.9.2016/768 ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa asetuksessa 21.12.2016/1355. Lisäksi Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 ja Veronkantolaki 9.9.2016/769 ottavat kantaa arvonlisäveroon.

Arvonlisäverotus otettiin käyttöön vuonna 1994 ja siitä on tullut Suomen valtiolle merkittävä tulonlähde. Kulutusverojen osuus on noin kolmannes kaikista Suomen verotuloista. Arvonlisäveron osuus kaikista kulutusveroista oli 63 prosenttia vuonna 2016 ja kaikista verotuloista noin 20 prosenttia (Taulukko 2). Vaikka arvonlisävero tuo tuloa valtiolle, on se käyttövaroja sitova ja kustannuksia aiheuttava tekijä yrityksille. Kalluisen mukaan pienille yrityksille kustannukset ovat suuremmat kuin suuryrityksille. Kustannusten määrä on arvioitu olevan 2 – 8 prosenttia kannetun arvonlisän määrästä. (Kalluinen 2017, 2, 16, 24.)

Taulukko 2. Verot ja veroluontoiset maksut 2016 (Tilastokeskus 13.7.2017, muokattu)

Verolaji	milj. euroa	%-osuus
Tavaroista ja palveluista maksetut verot:	31 265	32,9 %
Arvonlisäveron osuus	19 694	20,7 %
Valmisteverojen osuus	8 195	8,6 %
Verot tietyille palveluille	2 133	2,2 %
Käyttöverojen osuus	1 243	1,3 %
Tuloverot	32 933	34,6 %
Pakolliset sosiaaliturvamaksut	27 628	29,0 %
Omaisuusverot	3 066	3,2 %
Muut verot	262	0,3 %
Yhteensä	95 154	100,0 %

Kuten Suomelle, myös monelle EU-maalle kulutusverot ovat tärkeä verotulonlähde. Arvonlisäverojärjestelmää sovelletaan kaikissa EU-maissa, sillä se on yksi EU:hun liittymisen ehto. Sitä onkin pyritty yhdenmukaistamaan ja samalla pyritään ehkäisemään veropektoksia. EU:n arvonlisäverodirektiivin mukaan yleisen verokannan lisäksi voi olla enintään kaksi alennettua arvonlisäverokantaa. Yleisen verokannan tulee olla vähintään 15 prosenttia ja alennetun verokannan tulee pääsääntöisesti oltava vähintään 5 prosenttia (Taulukko 3). Kulutusverotusta on EU-maissa hieman nostettu 2010-luvulla, tähän on ollut syynä finanssi- ja velkakriisi sekä väestön ikärakenne. Vuonna 2008 yleinen verokanta EU-maissa oli keskimäärin 19,5 prosenttia, kun se vuonna 2017 on 21,5 prosenttia. (Kalviainen 2017, 13, 16, 18; Euroopan komissio 2017.)

Taulukko 3. Verokantoja EU-maissa (Euroopan komissio 2017)

EU-maa	Yleinen verokanta	Alennetut verokannat
Unkari	27	18 5
Ruotsi	25	12 6
Suomi	24	14 10
Irlanti	23	13,5 9
Belgia	21	12 6
Liettua	21	9 5
Ranska	20	10 5,5
Iso-Britannia	20	5
Viro	20	9
Saksa	19	7

Suomessa arvonlisäverokannat ovat säilyneet samoina vuodesta 2013 lähtien. Yleinen arvonlisäverokanta on Suomessa 24 prosenttia ja alennettuja verokantoja on kaksi, 10 ja 14 prosenttia (Taulukko 4). Alennettuja verokantoja käytetään tyypillisesti tukemaan muun muassa sosiaalipoliittisia, tulonjaollisia, ympäristöllisiä, terveydellisiä ja kulttuurillisia tavoitteita. (AVL 84 - 85b §; Jokinen, Kojonkoski & Takalo 2017, 17; Valtiovarainministeriö 2017.)

Näiden lisäksi käytössä on nollaverokanta, joka tarkoittaa verottomaksi säädettyjen tavaroiden ja palveluiden myyntiä. Nollaverokantaa käyttävä yritys voi kuitenkin vähentää liiketoimintaansa liittyvien hankintojen sisältämän arvonlisäveron, kuten muussakin arvonlisäverollisessa myynnissä. Nollaverokantaisesta myynnistä käytetään myös nimitystä palautukseen oikeuttava liiketoiminta. (AVL 84 - 85b §; Jokinen ym. 2017, 17; Valtiovarainministeriö 2017.)

Taulukko 4. Suomessa käytetyt verokannat tavaroissa ja palveluissa (Verohallinto 2017)

24 %	useimmat tavarat ja palvelut
14 %	elintarvikkeet, rehu, ravintola- ja ateriapalvelut
10 %	kirjat, lääkkeet liikuntapalvelut, elokuvanäytökset, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsy, henkilökuljetus, majoituspalvelut ja televisio- ja yleisradiotoiminnasta saadut korvaukset
0 %	sanoma- ja aikakauslehden painotyön myynti yleishyödylliselle yhteisölle, kun lehti ilmestyy vähintään 4 kertaa vuodessa, muuhun kuin urheilu- ja huvikäyttöön tarkoitettujen yli 10 metriä pituisten vesialusten välitys, kansainväliseen kauppaan liittyvä veroton myynti, kullan myynti keskuspankille

2.2 Arvonlisäverovelvollisuus

Arvonlisäverovelvollisia ovat henkilöt tai elinkeinonharjoittajat, jotka myyvät tai vuokraavat liiketoiminnan muodossa tavaroita tai palveluita, tai harjoittavat näihin rinnastettavaa liiketoimintaa. Liiketoiminta tapahtuu ansaintamielessä, julkisesti, jatkuvasti tai vähintään toistuvasti, itsenäisesti ja riippumattomasti sekä laillisesti ja luvanvaraisesti. Liiketoiminta ei ole arvonlisäverovelvollista, jos yritys myy verottomaksi säädettyjä palveluita. (Siikavuo 2016, 218; Äärilä, Nyrhinen, Hyttinen & Lamppu 2017, 36-38; Valtiovarainministeriö 2017.)

Arvonlisäverollista toimintaa harjoittavan on ilmoittauduttava verohallinnon ylläpitämään arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, jos liikevaihto tilikautena ylittää 10 000 euroa. Tilikauden pituus on määritelty 12 kuukaudeksi. Arvonlisäverolain 3 §:n mukaan liikevaihdon määrään lasketaan mukaan sekä verollinen myynti, että käännetyn verovelvollisuuden alainen myynti ja tietyt verottomat myynnit. Arvonlisäverovelvollisen rekisteriin voi myös ilmoittautua taloudellista toimintaa harjoittava, vaikka liikevaihto jäisi alle säädetyn rajan. Äärilän ym. (2017, 38) mukaan arvonlisäverotuksessa toiminnan oikeudellisella muodolla ei ole merkitystä. (AVL 3 §; Laine & Sainio 2017, 5, 48; Verohallinto 2017.)

Arvonlisäverovelvollinen on yleensä myös kirjanpitovelvollinen, joka Kirjanpitolain 30.12.1997/1336 mukaan koskee Suomessa rekisteröityjä oikeushenkilöitä ja luonnollisten henkilöiden Suomessa ansaintatarkoituksessa tapahtuvaa liike- ja ammattitoimintaa. Arvonlisäverovelvollisia ja ei-kirjanpitovelvollisia ovat maatilataloutta tai kalastusta harjoittavat yksityishenkilöt. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016a, 192.)

Arvonlisäveroasetuksen (OMVA 1 §) mukaan arvonlisäverovelvollisen järjestettävä kirjanpitosella sellaiseksi, että siitä voidaan johtaa veron määräämistä varten tarvittavat tiedot. Kirjanpidosta on käytävä ilmi suoritettava ja vähennettävä arvonlisävero eri verokannoitain ja kirjaukset on tehtävä aikajärjestyksessä. Lisäksi yritysten on jaettava liiketoimintansa kotimaan myyntiin, yhteisökauppaan sekä kolmansiin maihin suuntautuvaan kauppaan, sillä arvonlisäverotus ilmoitetaan ja lasketaan näissä erikseen. (Kalluinen 2017, 23; Laine & Sainio 2017, 21-22.)

Kirjanpitolain 2 luvun 6 pykälän mukaan kirjausketjun tulee olla todennettavissa aina tositteesta kirjanpidon kautta tilinpäätökseen ja viranomaisilmoituksiin asti ja takaisin. Kirjanpitolain muutos vuonna 2016 toi lakiin vaatimuksen myös viranomaisilmoitusten, kuten arvonlisävero- ja työnantajailmoitusten, todennettavuuden. Tästä syystä kirjaukset tulee tehdä siinä ajassa, että lakisääteiset ilmoitukset on mahdollista laatia viranomaisille ajantasaisen kirjanpidon perusteella. (Haaramo 2016, 75, 77; Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 65-66, 172.)

Arvonlisäverorekisteriin merkityn on oma-aloitteisesti laskettava, ilmoitettava ja maksettava myynneistään kertynyt arvonlisävero määräajoin. Nämä verovelvolliset tilittävät veron valtiolle vain heidän liiketoiminnassaan syntyneestä arvonlisästä. Vastaavasti he voivat vähentää liiketoimintansa tarpeisiin tulevista hankinnoista arvonlisäveron, kun hankinta tehdään toiselta verovelvolliselta yritykseltä. Vähennysoikeus edellyttää ostolaskua, jossa

on arvonlisäverolain mukaiset merkinnät (kts. kohta 2.3.). Negatiivinen arvonlisävero muodostuu, kun vähennettävä vero on suurempi kuin suoritettava arvonlisävero. Tämän verovelvollinen saa palautuksena takaisin verohallinnolta. Laine & Sainio (2017, 77) selventää, että verovelvollinen voi valita palautuksen ajankohdan ja rajan OmaVero-palvelussa. (AVL 102 §; AVL 209b §; Jokinen ym. 2017, 183-184; Valtiovarainministeriö 2017.)

Verot ilmoitetaan verokauden mukaan (Taulukko 5) Verohallinnon ylläpitämässä OmaVero-verkkopalvelussa ja maksaessa käytetään omaa viitenumeroa, jonka saa arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröitymisen yhteydessä. Ilmoituksen voi myös jättää joidenkin taloushallinto-ohjelmien kautta, Ilmoitin.fi-palvelussa. Ilmoitus tulee tehdä, vaikka arvonlisäverollista toimintaa ei ole ollut tai veroa ei tule maksettavaksi. Äärilä ym. (2017, 822) tarkentavat, että tilipäisesti keskeytetystä tai kausiluonteisesta toiminnasta voidaan tehdä ilmoitus etukäteen kuudelta kuukaudelta. (Laine & Sainio 2017, 6, 71-73, 86; OMVA 2 §; Verohallinto 2017.)

Taulukko 5. Ilmoitus- ja maksueräpäivät verokauden mukaan (Laine & Sainio 2017)

Kalenterikuukausi	Seuraavan toisen kuukauden 12. päivä
Neljänneskalenterivuosi	Seuraavan toisen kuukauden 12. päivä
Kalenterivuosi	Seuraavan vuoden helmikuun viimeinen päivä

2.3 Laskunantovelvollisuus

Arvonlisäveron ilmoitus- ja maksuvelvollisuuden lisäksi verovelvollisella on laskunantovelvollisuus. AVL 209 b §:n mukaan arvonlisäverollisesta tavarain tai palvelun myynnistä tai nollaverokannalla myytävästä hyödykkeestä on annettava lasku. Lasku on annettava ostajalle, joka on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja. Laskumerkintävaatimukset täyttävän tositteen perusteella ostaja saa arvonlisäveron vähennysoikeuden. Myyjän velvollisuuksiin kuuluu vastata laskun oikeasta sisällöstä myös silloin, kun ostaja tai kolmas osapuoli on laskun laatija.

Arvonlisäverolain 209 e § säättää mitä laskuun on merkittävä. Laskun avulla saadaan tietoa sovellettavasta arvonlisäveromenettelystä ja myynnin arvonlisäverokäsittelystä. Laskuun on merkittävä myyjän ja ostajan nimi, osoite ja arvonlisäverotunniste, laskun päivämäärä ja juokseva tunniste. Veronperuste, arvonlisäverokanta ja arvonlisän määrä tulee eritellä laskussa tai kuitissa myytyjen tavaroiden ja palveluiden mukaan. Verohallinnon ohjeiden (2017) mukainen tiivistetty luettelo laskumerkinnöistä on seuraava

- laskun antamispäivä
- juokseva tunniste

- myyjän arvonlisäverotunniste
- ostajan arvonlisäverotunniste käännetyin verovelvollisuuden tilanteissa tai kun on kyse tavaroiden yhteisömyynnistä
- myyjän ja ostajan nimi ja osoite
- tavaroiden määrä ja laji sekä palvelujen laajuus ja laji
- tavaroiden toimituspäivä, palvelujen suorituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä
- veron peruste verokannoittain, yksikköhinta ilman veroa sekä hyvitykset ja alennukset, jos niitä ei ole huomioitu yksikkö hinnassa
- verokanta
- suoritettavan veron määrä
- merkintä myynnin verottomuudesta tai viittaus arvonlisäverolain taikka arvonlisäverodirektiivin kyseiseen säännökseen
- ostajan verovelvollisuudesta merkintä ”käännetty verovelvollisuus”
- ostajan laatimaan laskuun merkintä ”itselaskutus”
- tiedot uusista kuljetusvälineistä
- merkinnät ”voittomarginaalijärjestelmä-käytetyt tavarat”, ”voittomarginaalijärjestelmä-taide-esineet” tai ”voittomarginaalijärjestelmä-keräily- ja antiikkiesineet”
- merkintä ”voittomarginaalijärjestelmä-matkatoimistot”
- merkintä verollisen sijoituskullan myynnistä
- muutoslaskussa viittaus aikaisempaan laskuun.

2.4 Viivästysseuraamukset ja maksujärjestely

Verovelvollinen voi saada sanktiomaksuja verojen myöhässä ilmoittamisesta ja maksamisesta. Jos verovelvollinen ei ilmoita arvonlisäveroa säädetyssä ajassa, määrää Verohallinto siitä myöhästymismaksun Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 35 pykälän mukaisesti. Myöhästymismaksu alkaa juosta eräpäivää seuraavasta päivästä aina ilmoituspäivään asti. Myöhästymismaksu on ensimmäisten 45 päivän aikana 3 euroa päivältä. Tämän jälkeen myöhästymismaksuun lisätään 2 %:a maksettavan veron määrästä. (Laine & Sainio 2017, 73, 86; OVML 36 §; Verohallinto 2017; Äärilä ym. 2017, 850.)

Myöhässä maksetulle verolle määräytyy puolestaan 7 %:n viivästyskorko (vuonna 2018). Korko alkaa juosta eräpäivää seuraavasta päivästä aina maksupäivään asti. Korkoprosentti on aina vuosittain tarkistettava. (Laine & Sainio 2017, 73, 86; OVML 36 §; Verohallinto 2017; Äärilä ym. 2017, 850.)

Mikäli yritys säännöllisesti antaa veroilmoituksen puutteellisenä ja oikaisee sen eräpäivän jälkeen korjausajan puitteissa, voidaan verovelvolliselle määrätä veronkorotus. Veronkoro-

tus voidaan määrätä myös silloin, kun veroilmoitus on myöhässä useita kuukausia. Veronkorotus on tietty prosenttiosuus veron määrästä ja prosenttiosuus määräytyy virheen luonteen mukaan. (Laine & Sainio 2017, 92-94; Verohallinto 2017.)

Jos yritys on joutunut tilapäiseen maksuvaikeuteen eikä pysty maksamaan arvonlisäveroa eräpäivään mennessä, voi verohallinnolta hakea maksujärjestelyä. Olennaista järjestelyyn hakeutumisessa on hakijan halukkuus maksaa ja suoriutuminen maksuista lisääjän saamisen keinoin. Järjestelyn ehtona on, että verovelvollisella ei ennestään ole verovelkaa tai entistä maksujärjestelyä.

Verovelvollisen tulee hakea maksujärjestelyä joko suullisesti tai kirjallisesti. Sitä voi hakea myös Vero.fi –palvelun kautta. Maksujärjestelyä pyydetään maksueräpäivän jälkeen tai maksun perintään siirtämisen jälkeen. Ilman vakuuksia myönnetyn maksujärjestelyn enimmäisaika on kaksi vuotta. Maksujärjestelyn ajalta verovelvollisen tulee maksaa myös viivetai viivästyskorkoa. Äärilä ym. (2017, 873) mainitsee, että korkoja ei välttämättä määrätä erityisen painavista kohtuussyistä. (Laine & Sainio 2017, 73, 80-81; Verohallinto 2017; VeronkantoL 46 §.)

2.5 Arvonlisäverotuksesta vapautetut toimialat ja muut erityistapaukset

Tietyt toimialat on vapautettu arvonlisäverosta eli ne eivät suorita myymistään tavaroista ja palveluista arvonlisäveroa. Ne eivät myöskään saa toimintaansa kohdistuvista hankinnoista arvonlisäverovähennystä. (Verohallinto 2017.)

Nämä toimialat ovat muun muassa

- terveyden- ja sairaanhoito sekä sosiaalihuolto
- koulutuspalvelut, jotka on määritelty erikseen arvonlisäverolaissa
- kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti ja vuokraus
- rahoitus- ja vakuutuspalvelut
- tekijänoikeuksista ja esiintymisistä saadut korvaukset, jotka määritelty erikseen arvonlisäverolaissa
- postin yleispalvelut.

Arvonlisäverovelvollisuudesta on vapautettu myös kaikista pienimmät yritykset, jos niiden 12 kuukauden tilikauden liikevaihto jää alle 10 000 euron. Muita poikkeuksia arvonlisäverovelvollisuuteen tuo toimijat, jotka lähtökohtaisesti ovat vapautettuja yleishyödyllisestä toiminnastaan, mutta joutuvat maksamaan arvonlisäveroa tuloverotuksessa pidettävästä elinkeinotoiminnastaan. Näitä toimijoita ovat yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt, yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä uskonnolliset yhdyskunnat. (Verohallinto 2017.)

3 Arvonlisäverotuksen käsittely yrityksen taloushallinnossa

3.1 Arvonlisäveron määrän laskeminen

Arvonlisäveron määrä lasketaan tavarán tai palvelun verottomasta hinnasta (veron peruste). Veron perusteeseen lasketaan mukaan kaikki hinnanlisät, kuten laskutuslisät ja postitus- ja kuljetuskulut sekä päivärahat ja kilometrikorvaukset. Veron peruste kerrotaan sovellettavalla arvonlisäverokannalla (24 %, 14 %, 10 %) ja jakamalla tulos luvulla 100. (Verohallinto 2017.)

$$\text{arvonlisävero} = \text{veronperuste} * \text{verokanta} / 100$$

Tavarán tai palvelun verollisesta hinnasta arvonlisän määrä saadaan puolestaan kertomalla verollinen hinta sovellettavalla verokannalla ja jakamalla tulos sadalla lisättynä verokannalla (Verohallinto 2017).

$$\text{arvonlisävero} = \text{verollinen hinta} * \text{verokanta} / (100 + \text{verokanta})$$

Arvonlisäverorekisteriin merkitty pienimuotoisen liiketoiminnan harjoittaja voi hakea huo-jennusta tilikaudelta tai kalenterivuodelta tilittävstä arvonlisäverosta, kun liikevaihto tili-kauden (12 kk) aikana on 10 000 ja 30 000 euron välillä. Huojennus on kuitenkin verotet-tavaa tuloa tuloverotuksessa. Huojennuksen määrä lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

		$(\text{liikevaihto} - 10\,000) * \text{vero}$
vero	–	$\frac{\quad}{20\,000}$

Huojennuksen määrä ilmoitetaan kalenterivuoden viimeisessä omaveroilmoituksessa. Huojennusta voi hakea takautuvasti viimeistään kolmen vuoden kuluessa kyseessä ole-van tilikauden päättymisestä. (AVL 149a §; Siikavuo 2016, 218-219.)

3.2 Arvonlisäveron ajallinen kohdistaminen

Arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden syntyajankohta määrittää mille kalenterikuukau-delle vero kohdistetaan. Ajallisen kohdistamisen säännösten tunteminen on yritykselle tär-keää, jotta se voi ilmoittaa ja maksaa arvonlisäveron oikea-aikaisesti. Ajallisen kohdistami-sen säännöksillä on merkitystä, kun yritys on sopinut pitkästä maksuaikataulusta. Myyjän

on tällöin huomioitava suoritettavan arvonlisäveron ajankohta ja myynnistä saamansa korvauksen ajankohta. Tämän lisäksi yrityksen on osattava hinnoitella tuotteensa arvonlisävero huomioiden. (Jokinen ym. 2017, 298-299.)

Syntyajankohtana pidetään arvonlisäverolain 15, 136, 141 ja 142 pykälien mukaan sitä, että:

- 1) myyty tavara on toimitettu tai palvelu suoritettu.
- 2) ostettu tavara tai palvelu on vastaanotettu.
- 3) vastike tai sen osa on kertynyt ennen 1 kohdassa mainittua ajankohtaa.
- 4) ostohinta tai sen osa on maksettu ennen 2 kohdassa mainittua ajankohtaa.
- 5) ostajaa on toimitetusta tavarasta tai suoritetusta palvelusta veloitettu.
- 6) myyntihinta tai sen osa on kertynyt, jos 5 kohdassa mainittua veloitusta ei käytetä.
- 7) ostohinta tai sen osa on maksettu, jos 5 kohdassa mainittua veloitusta ei käytetä.

3.2.1 Suoriteperusteinen menetelmä

Arvonlisäverotuksessa sovelletaan pääsääntöisesti suoriteperiaatetta yllä olevien määrittysten numero 1 ja 2 perusteella. Vero kohdistetaan tavarán tai palvelun toimittamiskauden ja vastaanottokauden perusteella. Suoriteperustetta sovelletaan myös jatkuvaluonteisiin suorituksiin, jossa vastike muodostuu kiinteän ajan kulumiseen, kuten vuosimaksuun. Tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu tilitysjakson päättyessä. Osamaksukaupassa sovelletaan suoriteperustetta, jolloin tavarán toimitusajankohdan perusteella vero maksetaan koko myyntihinnasta. (Jokinen ym. 2017, 303-306.)

Esimerkki suoriteperusteesta:

Tavarán toimitus helmikuussa 22. päivä.

Laskutus maalikuussa 9. päivän päiväyksellä.

Arvonlisävero kohdistetaan helmikuulle ja ilmoitetaan ja maksetaan viimeistään 12. huhtikuuta.

3.2.2 Laskutusperusteinen menetelmä

Suoriteperiaatetta ei tarvitse soveltaa tilikauden aikana, vaan veron voi myös käsitellä laskutusajankohdan mukaan. Vero kohdistetaan sille kuukaudelle, kun tavarasta tai palvelusta on laskutettu. Laskutusperiaatetta kannattaa tilikauden aikana käyttää silloin, kun yritys veloittaa tavarasta vasta toimitusajankohdan jälkeen. Tilikauden päättyessä arvonli-

säverolaskenta tulee kuitenkin oikaista suoriteperusteiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että tilikauden päättyessä on kohdistettava laskuttamatta ja kertymättä olevien myyntien sekä laskuttamatta ja maksamatta olevien ostojen verot viimeiselle kuukaudelle. (Kirjanpitolautakunta 2017, 11.)

Laskutusajankohtaa saa käyttää osamaksukaupan yhteydessäkin, mutta tällöin vielä kohdistamaton arvonlisävero pitää kohdistaa tilikauden viimeiselle kuukaudelle, jotta vero tulee käsiteltyä tilikaudella kokonaisuudessaan. Erilaiset oikaisuerät, kuten myynti- ja osto-
hyvitykset sekä vaihto- ja vuosialennukset kohdistetaan hyvän kirjanpitotavan mukaan. Tämä on käytännössä hyvityslaskun päivämäärän mukaan eli silloin, kun oikeus hyvityksen saamiseen on syntynyt. Vähennettyä arvonlisäveroa oikaistaan myös siinä tapauksessa, että veron maksuun velvoittava tai vähennykseen oikeuttava sopimus on purettu, peruutettu tai mitätöity. (Jokinen ym. 2017, 306-311.)

Esimerkki laskutusperusteesta:

Tavarantoimitus helmikuussa 27. päivä.

Laskutus maalikuussa 1. päivän päiväyksellä.

Arvonlisävero kohdistetaan maalikuulle ja ilmoitetaan ja maksetaan viimeistään 12. toukokuuta.

Korpelan (16.02.2017) mukaan suorite- ja laskutusperustetta käytettäessä ei arvonlisäveron ajallisen kohdistamisen tarvitse tapahtua symmetrisesti. Näissä tapauksissa voidaan esimerkiksi ostojen arvonlisävero tilittää suoriteperusteisesti ja myyntien arvonlisävero puolestaan laskutusperusteisesti. Suoriteperusteisesta kohdistamisesta on hyötyä silloin, kun hinnaltaan suureen hankintaan liittyvä vähennysoikeus halutaan hyödyntää ennen ostolaskun maksamista.

3.2.3 Maksuperusteinen menetelmä

Arvonlisäverolakiin vuoden 2017 alussa tulleen muutoksen myötä voivat ne mikroyritykset, joiden tilikauden liikevaihto on enintään 500 000 euroa, tilittää myyntien ja ostojen arvonlisäveron maksuperusteisesti. Jos verovelvollinen valitsee maksuperusteisen kohdistamisen, on sitä sovellettava symmetrisesti kaikkiin Suomessa tapahtuviin tavarantoimituksiin tai palvelun myynteihin ja ostoihin. (AVL § 143; Jokinen ym. 2017, 302; Laine & Sainio 2017, 22.)

Tätä maksuperusteista kirjanpitoa ei ole velvoitettu oikaisemaan tilinpäätöksen hetkellä suoriteperusteiseksi. Yrityksen on kuitenkin kohdistettava vero viimeistään sille kuukaudelle, jolloin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta on kulunut 12 kuukautta. (Jokinen ym. 2017, 301; Laine & Sainio 2017, 22.)

Maksuperusteinen käytäntö on mahdollista myös alkutuotannon toiminnassa, johon ei sovelleta kirjanpitolakia sekä mikrokokoluokan yhdistyksille ja säätiöille, joilla on kirjanpitolain mukaan oikeus laatia maksuperusteinen tilinpäätös, jos se ei ole emoyrityksenä konsernissa, jonka on laadittava konsernitilinpäätös sekä mikrokokoluokan liikkeen- ja ammatinharjoittajille, jotka eivät ole velvollisia laatimaan tilinpäätöstä. Mikroyritykseksi luokitellaan sellainen yritys, jolla tilinpäätöspäivänä sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy vain yksi kolmesta raja-arvosta: taseen loppusumma 350 000 euroa; liikevaihto 700 000 euroa tai palveluksessa on ollut tilikauden aikana keskimäärin 10 henkilöä. (Kirjanpitolautakunta 2017, 11; Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 19-21.)

Nämä tahot eivät ole pakotettuja käyttämään symmetristä arvonlisäveron käsittelyä, vaan he voivat soveltaa myynteihin maksuperustetta ja ostoihin suoriteperustetta tai laskutusperustetta. Lisäksi maksuperusteista arvonlisäverotusta voi soveltaa, vaikka liikevaihto ylittäisi 500 000 euroa. (Jokinen ym. 2017, 301; Laine & Sainio 2017, 23; VM/VO:n vastine 2016, 4)

Pakollista maksuperusteinen kohdistaminen on ennakoon saatujen ja suoritettujen maksujen tai niiden osien kohdalla. Myös suoraan tavaran tai palvelun hintaan liittyvä tuki tai avustus kohdistetaan kertymiskauden mukaan. Maksuperusteinen käytäntö sopii esimerkiksi luottokorttimaksujen kohdistamiseen. (AVL 79 §; AVL 136 §; AVL 141 §; AVL 142 §.)

Esimerkki maksuperusteesta:

Tavaran toimitus helmikuussa 27. päivä.

Laskutus maalikuussa 1. päivän päiväyksellä.

Asiakas maksaa laskun 12. päivä huhtikuuta.

Arvonlisävero kohdistetaan huhtikuulle ja ilmoitetaan ja maksetaan viimeistään 12. kesäkuuta.

3.3 Kirjanpitokäsittely

Arvonlisäverolainsäädäntö edellyttää liiketapahtumien kirjaamista kirjanpitoon kuukausikohtaisesti ja aikajärjestyksessä ennen verokautta seuraavan toisen kuukauden 12. päivää, silloin kun arvonlisäverovelvollisen käyttämä verokausi on kalenterikuukausi tai neljänneskalenterivuosi. Verokausi on lähtökohtaisesti kuukausi ja neljännesvuosittainen verokausi soveltuu noudatettavaksi silloin, kun yrityksen liikevaihto on enintään 100 000 euroa. Vuosittainen verokausi tulee kyseeseen yritykselle, jonka liikevaihto kalenterivuodessa on enintään 30 000 euroa. Kun verokausi on vuosi, on liiketapahtumien kirjaamisen määräpäivä seuraavan vuoden helmikuun viimeinen päivä. Valittua verokautta noudatetaan 12 kuukauden ajan. (OVMA 2 §; Laine & Sainio 2017, 8-11.)

Kirjanpitolautakunta (2017, 3-5) on yleisohjeistanut arvonlisäveron kirjausmenettelyä. Ohjeistuksessa sanotaan, että arvonlisäveron voi kirjata joko netto- tai bruttokirjausmenettelyä tai niiden yhdistelmää käyttäen. Kirjanpitolautakunta suosittelee nettokirjausmenettelyä ja käytännössä kirjanpito-ohjelmat käyttävät tätä menettelyä. Nettokirjaustavassa veron peruste kirjataan myyntien tulotilille ja ostojen menotilille ja arvonlisävero kirjataan erillisille myyntien arvonlisäverosaaminen tai ostojen arvonlisäverovelka tileille. Arvonlisäveroa käsitellään tällöin rahoitustapahtumana, koska myyntien ja ostojen kirjaus tapahtuu arvonlisäverottomana. (Kirjanpitolautakunta 2017, 5.)

Laine & Sainio (2017, 21) korostaa vielä, että samaa kirjausmenettelyä tulee käyttää kaikille samalle tilille kirjattavien liiketapahtumien kohdalla. Tililuetteloon on Kirjanpitolautakunnan (2017, 11) ohjeistuksen mukaan varattava tilit suoritettavalle arvonlisäverolle, vähennettävälle arvonlisäverolle ja maksettavalle arvonlisäverolle. Hyvän kirjanpitotavan mukaisesti ennakkomaksut ja suoritettava tai vähennettävä arvonlisävero kirjataan omille pääkirjatileilleen. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016a, 192).

Suoritettava ja vähennettävä verotili päätetään tilikauden päättyessä maksettavaan arvonlisäverotiliin. Arvonlisäverotilit on hyvä täsmäyttää kuukausittain maksettuihin arvonlisäveroihin. (Kirjanpitolautakunta 2017, 10-11.)

Näiden lisäksi kirjanpitoon yleensä luodaan oma tili OmaVeron tapahtumille (Verotili), jolla seurataan ilmoitettuja arvonlisäverovelkaa ja -saamia sekä mahdollisesti kertyneitä hyvityskorkoja ja viivästysseuraamuksia.

4 Arvonlisäverolain muutokset ja muutosehdotukset

4.1 Kasvumahdollisuuksien parantaminen

Vuodesta 2004 on käytössä ollut verovelvollisuuden alarajahuojennus, minkä tarkoituksena on ollut tukea yrittäjäksi ryhtymistä ja estää harmaata taloutta. Hallitus esitti eduskunnalle vuonna 2015, että verovelvollisuuden alarajaa muutetaan 8 500 eurosta 10 000 euroon. Tämän avulla vähäinen liiketoiminta vapautetaan arvonlisäverovelvollisuudesta hallinnollisiin syihin vedoten.

Lisäksi pienyritysten kasvumahdollisuudet huomioiden ja yritysten arvonlisäverotusta edelleen keventääkseen hallitus esitti asteittaisen veronhuojennuksen nostamista siten, että yläraja nousi 22 500 eurosta 30 000 euroon. Arvonlisäverolain muutos hyväksyttiin ja vuodesta 2016 alkaen liiketoiminnan liikevaihdon ylittäessä tilikauden aikana 10 000 euroa saa huojennuksen aina 30 000 euroon asti. (HE 363/2014.)

4.2 Maksuvalmiuden parantaminen

Yritysten maksuongelmiin ja pidentyneisiin maksuaikoihin alettiin kiinnittää huomiota hallituksen tasolta vuonna 2014. Sitä varten hallitus alkoi ajaa arvonlisäverolain muutosta, jossa uudistettaisiin ajalliseen kohdistamiseen liittyvää säännöstä. Lakimuutosta vauhditti myös se, että maksuperusteista arvonlisäverojärjestelmää sovelletaan pienyrityksiin muualla muuassakin EU-maassa, esimerkiksi Saksassa, Alankomaissa, Virossa ja Iso-Britanniassa. Muutosesitys hyväksyttiin vuoden 2016 lopulla ja se merkitsi maksuperusteisesti kohdistettavan arvonlisäveron soveltamisalan laajentamista. (HE 139/2016 vp.)

Lain muutoksen tarkoituksena on parantaa pienten yritysten maksuvalmiutta antamalla alle 500 000 euron liikevaihdon yrityksille mahdollisuuden kohdistaa arvonlisävero maksuperusteisesti. Maksuperusteista menetelmää voisivat käyttää noin puoli miljoonaa yritystä, mikä vastaa noin 90 % kaikista Suomen arvonlisäverovelvollisista yrityksistä. Menetelmän katsotaan hyödyttävän tietyillä toimialoilla olevia yrityksiä, joilla myynneistä suoritettava arvonlisävero on suurempi kuin ostoista vähennettävä. Näitä toimialoja ovat muun muassa kaivos- ja energiatoiminta, teollisuus ja viestintä, tukkukauppa ja muu palvelutoiminta. (HE 139/2016 vp.)

4.3 Pienyritysten määrän lisääminen ja hallintokustannusten vähentäminen

Yrittäjät ovat herättäneet viimeisen vuoden aikana keskustelua tarpeesta lisätä helpotuksia arvonlisäverotukseen. Nykyisen 10 000 euron sijasta arvonlisäverollisen liikevaihdon alarajaa on ehdotettu nostettavaksi vastaamaan enemmän muiden EU-maiden tasoa. Suomen tilannetta verrataan usein Viroon, jossa on päätetty alarajan nostamisesta 40 000 euroon. Alarajan nostoon tulee anoa lupa EU:lta, jota Viro on jo hakenut. Myös muissa EU-maissa alaraja on korkeampi kuin Suomessa.

Suomen Yrittäjät ei kannata vähäisen toiminnan alarajan nostoa merkittävästi korkeammaksi, koska sillä voisi luoda haitallisia kilpailuvaikutuksia yritysten välille. Korkeampi alaraja voisi myös houkuttaa verojen tarkoituksellista välttelyä toimimalla useamman yrityksen kautta. Suomen Yrittäjät on sen sijaan ehdottanut huojennuksen ylärajan nostamista 30 000 eurosta 50 000 euroon. Muutamat kansanedustajat ovat myös tehneet toimenpidealoitteen eduskunnalle alarajan nostamiseksi. Alarajan nosto merkitsisi ehdotusten mukaan pienyritysten lukumäärän kasvua, kasvumahdollisuuksia ja määräaikaisten työntekijöiden palkkaamista. (Suomen Yrittäjät 2017; Toimenpidealoite 2017.)

Kaupan liitto on puolestaan kehottanut hallitusta kehittämään arvonlisäverotusta kasvuun kannustavaksi nostamalla liikevaihdon alarajaa 35 000 euroon. Liiton mielestä nykyinen 10 000 euron alaraja vaikuttaa pienten yritysten halukkuuteen kasvaa ja asettaa kotimaiset ja ulkomaiset yritykset eriarvoiseen asemaan. Eriarvoisuus on näkynyt siinä, että ulkomaiset verkkokaupat saavat tehdä vuoden aikana myyntiä Suomeen 35 000 eurolla ennen arvonlisäveron maksua Suomeen. Sen sijaan kotimaiset yritykset joutuvat taannehtivasti maksamaan arvonlisäveroa, jos heidän liikevaihtonsa ylittää vuoden aikana 10 000 euron alarajan. Kaupan liiton ehdotuksen mukaan alarajan nosto vaikuttaisi hallintokustannusten vähentymiseen sekä poistaisi huojennusmenettelyn. (Kurjenoja 2.8.2017.)

5 Tutkimuksen toteutus

Laadullisissa tutkimuksissa tutkimuksen tavoitteena on usein jonkin ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen. Laadullinen tutkimus tutkii kohdetta kokonaisvaltaisesti ja sen lähtökohdiana on kuvata todellista tilannetta. Tutkimuksessa pyritään paljastamaan tosiasioita tai nostaa joitakin asioita esille paremmin ymmärrettäväksi. Laadullisen tutkimuksen tiedonhankinnan metodina käytetään eri tavoilla hankittua monipuolista tietoa tietyssä ympäristössä. Tyypillisesti laadullisen tutkimuksen tietoa kerätään ihmisiltä esimerkiksi teema-haastattelun avulla ja tutkijan omien havaintojen kautta. Laadulliselle tutkimusotteelle on ominaista myös kohdejoukon tarkoituksenomaisuus, eikä satunnaisotoksen käyttäminen. Tapauksesta tai ilmiökokonaisuudesta dokumentoidaan keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 151-155, 250; Metsämuuronen 2008, 16-18.)

Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita tietyn ilmiön ymmärtämisestä, joka on ajankohtainen. Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten tilitoimiston kirjanpitäjä oman asiantuntemuksensa sekä nykyisten lakien ja säädösten puitteissa voi tukea parhaiten yritysten arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden toteutumista. Toisin sanoen pyritään löytämään vastaus siihen, millaisia näkemyksiä tilitoimiston kirjanpitäjällä on asiakasyritystensä arvonlisäveron käsittelyä varten.

5.1 Aineiston keruumenetelmä

Aineiston keruumenetelmänä käytin haastattelua. Tein teemahaastattelun kolmen eri tilitoimistossa työskentelevän kirjanpitäjän kanssa helmi-maaliskuussa 2018. Vastaukset olen esittänyt anonymisti. Tilitoimiston kirjanpitäjän valitsin sen takia, että heillä on useampia yrityksiä hoidettavanaan ja tästä syystä heillä on myös vertailupohjaa. Kirjanpitäjää pidetään nykyään myös taloushallinnon asiantuntijana ja neuvontapalveluiden tarjoajana, jolta saadut neuvot ovat kullanarvoisia.

Tilitoimistoiksi valikoitui Helsingissä sijaitsevat tilitoimistot, jotka ovat Taloushallintoliiton auktorisoimia. Auktorisoidut tilitoimistot noudattavat toimialastandardia, jonka avulla tarjotaan laadukasta palvelua jatkuvuusperiaatteella. Auktorisoidussa tilitoimistossa on ainakin yksi Kirjanpidon ja laskentatoimen tutkinnon (KLT) suorittanut kirjanpitäjä. KLT-tutkinto merkitsee asiantuntijuutta taloushallintoalalta. (Taloushallintoliitto 2017.)

Haastattelussa käsiteltävät teemat valitsin tutkimuskysymysten ja aihepiiriin perehtymisen pohjalta. Teemoille mietin valmiiksi tarkentavia kysymyksiä. Kaikille haastatteluun osallistuville lähetin haastattelurungon etukäteen. Varsinaisessa haastattelutilanteessa kysymys-

ten muoto tai esittämisjärjestys ei noudattanut tarkasti määriteltä, vaan välillä haastattel-tavan vastauksien perusteella palattiin aiempaan kysymykseen tai tarkennettiin aihetta li-säkysymyksellä. Haastattelut sijoituivat kirjanpidollisesti haasteelliseen aikaan, tilinpää-töskauteen, minkä takia haastatteluja tehtiin vain kolme kappaletta. Yksi haastattelu muut-tui sähköpostitse tehdyksi kyselyksi.

Tilitoimiston nr 1 asiakkaana on noin 100 yrittäjää, joista suurin osa on mikroyrityksiä. Asi-akkaiden joukossa on hyvinvointialan yrittäjiä, korjausliikkeitä ja rakennusliikkeitä sekä konsultteja. Haastateltu kirjanpitäjä on KLT-tutkinnon omaava henkilö, joka on toiminut alalla useita vuosia.

Tilitoimisto nr 2 asiakkaana on noin 120 – 140 vakituista yrittäjää, joista suurin osa on pie-niä toiminimiä ja osakeyhtiöitä. Suurin osa kuuluu pienyritysten kokoluokkaan ja asiakkaat edustavat toimialoja laidasta laitaan. Haastateltu kirjanpitäjä on tradenomitutkinnon omaava henkilö, joka on toiminut alalla useamman vuoden.

Tilitoimisto nr 3 asiakkaana on noin 150 yrittäjää, joista monet ovat mikro- ja pienyrityksiä. Asiakkaat edustavat eri toimialoja, suurin osa kuitenkin on palvelualalla. Tällä tilitoimistolla ei ole kovin montaa teollista toimintaa harjoittavaa asiakasta. Haastateltu kirjanpitäjä on YO-merkonomi tutkinnon omaava henkilö, joka on toiminut alalla useita vuosia.

5.2 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Tässä tutkielmassa laadullista aineistoa analysoitiin sisällönanalyysillä, minkä pyrkimyksenä on saada selkeä yleiskuvaus tutkittavasta aiheesta tiiviissä muodossa. Sisällönanalyysissä haastatteluaineisto muutetaan ensin tekstimuotoon. Tämän jälkeen aineistoa tiivistetään ja se luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Seuraavana vaiheena on yhteenvedon kirjoittaminen ja liittäminen teoriataustaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92-97, 103).

Litteroin äänitetyn haastatteluaineiston ja siirsin sähköpostitse saadut vastaukset teksti-muotoon. Toisessa vaiheessa tiivistin ja ryhmittelin aineiston haastattelurungon teemojen mukaan. Seuraavaksi etsin aineistosta olennaisia aiheita tutkimusongelmaa silmällä pi-täen ja kirjoitin näiden perusteella yhteenvedon. Yhteenvedon tarkastelua ohjasi aikai-sempi tieto arvonnäköavaruuden käsittelytavoista lain puitteissa ja arvonnäköavaruuslakiin kohdistu-vista muutoksista ja muutosesityksistä.

6 Haastattelutulokset

Viime vuosina on kirjoitettu siitä, miten tilitoimiston kirjanpitäjän rooli muuttuu enemmän yritysneuvojaksi ja tulosten tulkitsijaksi tilitoimiston tehtävien automatisoituessa. Toisaalta osa tilitoimistoista tekee edelleen pelkästään lakisääteiset asiat ja neuvovat asiakkaitaan vain kysyttäessä. Haastatellut kirjanpitäjät tarjoavat palvelua asiakkaansa tarpeiden mukaan. Lähtökohtaisesti tilitoimiston ja asiakkaan välille solmittu sopimus määrittää tehtävää työtä. Toisille asiakkaille tehdään kuukausittainen kirjanpito ja toisille asiakkaille annetaan raportti päivittäin tai parin viikon välein sekä erikseen sovittuna seurataan esimerkiksi myyntisaamisten ja ostovelkojen tilannetta. Lisäksi sopimukseen voi kuulua arvonlisäveroilmoituksen tekeminen ja maksaminen sekä oma-aloitteisten verojen saldon seuraaminen.

Haastattelujen perusteella tilitoimiston kirjanpitäjä tarkastelee ensimmäiseksi asiakasyrityksensä verokautta, verotonta ja verollista toimintaa sekä vähennysoikeutta ja myyntisaamisia. Kun yrityksen toimintaan liittyy mutkikas kirjausketju, täytyy kirjanpitäjän varmistaa kirjauksen oikeellisuus. Näissä yhteyksissä tilitoimiston muista kirjanpitäjistä on hyötyä, sillä yhdessä miettimällä ja kirjausketjun ohjeistuksen laatimalla voidaan tuottaa hyvää palvelua asiakkaille. Maksurajoitteisille yrityksille tiedotetaan oma-aloitteisten verojen maksutilanteesta ja tarvittaessa kehoitetaan myyntisaamisten tehokkaaseen perintään sekä pitämään huolta lakisääteisistä velvoitteista. Kaiken kaikkiaan kirjanpitäjän on kiinnitettävä huomiota yrittäjän etuun, lain noudattamiseen ja riskiin, mikä aiheutuu arvonlisäveroon liittyvistä kirjauksista.

Pienryritysten arvonlisäverovelvollisuuden tueksi suunniteltu maksuperusteinen arvonlisävero oli otettu käyttöön vain yhdessä tilitoimistossa ja vain yhdellä asiakkaalla. Kahdelle muulle tilitoimistolle käytäntö ei tuntunut mielekkäältä, ainakaan kirjanpidon tekemisen kannalta. Kaikki haastatellut toivoivat vähäisen toiminnan alarajaan liittyvän takautuvan arvonlisäveron poistamista. Lisähelpotuksia huojennuksen raja-arvoihin tai verokantoihin ei toivottu.

6.1 Verokausi

Käytännön tasolla tilitoimiston kirjanpitäjää kiinnostaa mitä verokautta asiakasyritys noudattaa, koska se rytmittää kirjanpitäjän työtä eli missä ajassa kirjanpito on tehtävä ja arvonlisäveroilmoitus annettava. Tässä vaiheessa kirjanpitäjä tarkastaa onko yrityksen käyttämä verokausi oikea. Verokauden valinnassa tapahtuu kirjanpitäjä nr 3 mukaan paljon virheitä, koska nykyään osakeyhtiön voi perustaa sähköisesti ja perustamisilmoituksessa ei välttämättä huomata vastata verokauteen liittyviin kysymyksiin tai niihin ei osata ottaa

kantaa. Toisaalta voi käydä niin, että verokausi valitaan tietoisesti, mutta ei ymmärretä mikä vaikutus valinnalla on. Mikroyritykset voivat valita pidennetyn verokauden, mikä tarkoittaa joko neljännesvuosittaista tai kalenterivuositteista ilmoitusjaksoa. Pidennetyn verokauden valinta on tullut mahdolliseksi vuoden 2017 alusta ja sitä käyttävien määrä on haastateltavan mukaan lisääntynyt jatkuvasti. Jos verokautta ei perustamisilmoituksessa valita, se tulee verohallinnon määräämänä. Verokausi on ensisijaisesti kalenterikuukausi. Pidennettyyn verokauteen hakeutuminen on tehtävä viimeistään syksyllä, jotta uutta verokautta aletaan toteuttaa seuraavan kalenterivuoden alusta.

6.2 Toiminnan verollisuus ja verottomuus

Kirjanpitäjän kuuluu ottaa selvää asiakasyrityksen liiketoiminnan erikoispiirteistä ja niihin kuuluvista kirjauksista. Esimerkiksi kun uusi asiakas tulee sellaiselta toimialalta, jota tilitoimistossa tai kirjanpitäjän hoidettavana ei ole aikaisemmin ollut, on toimialaan liittyviin arvonlisäverotuksellisiin säädöksiin tutustuttava. Erikoispiirteitä on esimerkiksi matkatoimistoalalla.

Omat haasteensa tuovat yhä enenevässä määrin sellaiset yritykset, joilla osa toiminnasta on arvonlisäverotuksen ulkopuolella ja osa arvonlisäverollista. Tyypillinen esimerkki on perusliiketoimintaa harjoittava yritys, joka lisäksi harjoittaa kiinteistön vuokraustoimintaa. Kirjanpitäjän täytyy tällaisen toiminnan kirjauksia tehdessään olla tarkkana, sillä asiakkaat mieltävät vuokraustoiminnan verolliseksi ja laskuttavat palvelun verollisena. Kiinteistön vuokraus on kuitenkin arvonlisäverotonta. Toinen esimerkki on esiintyvät taiteilijat, joilla toiminnasta suuri osa on verotonta ja osa verollista.

Arvonlisäveron käsittelyn suunnitteluun kuuluu myös liiketoiminnan tiettyä osa-aluetta varten hankittujen tavaroiden tai palvelujen arvonlisäveron vähennysoikeuden varmistaminen. Liiketoimintaan, joka on sekä arvonlisäverollista että verotonta toimintaa, kohdistuu myös yleiskuluja, kuten hallinnolliset palvelut. Yleiskulut tulee tällöin jakaa verollisen ja verottoman toiminnan suhteessa.

6.3 Vähennysoikeuden varmistaminen ja myyntisaamiset

Monet yrittäjät tietävät, että myynteihin kohdistuvat hankinnat kannattaa tehdä saman kuukauden aikana, mutta aina tämä ei ole mahdollista. Hankinnat kun on tehtävä ajallaan. Jos tilitoimiston asiakas haluaa keskustella ison hankinnan ajankohdasta, niin kirjanpitäjät auttavat tässä asiassa.

Asiakkaan etua ajatellaan myös silloin, kun kirjanpitäjät huomaavat selvän arvonlisäveroon liittyvän virheen. Tällöin kirjanpitäjän velvollisuus on käydä asiakkaan kanssa läpi mitä arvonlisäverolain puitteissa saa vähentää ja mitä ei voi vähentää. Kirjanpitäjän velvollisuus on myös tarjota vaihtoehtoa arvonlisäveron käsittelyä varten sekä muistuttaa asiakasta siitä, että verottaja saattaa ottaa verotarkastuksessa eri kannan.

”Kirjanpitäjän on jatkuvasti arvioitava kirjaustensa riskiä ja toisaalta sitä, mikä on yrittäjän etu.”

Yleisimpiä tulkinnanvaraisia kuluja syntyy neuvottelu-, markkinointi- ja edustuskuluista. Jos asiakas päättää kirjata tulkinnanvaraisen kulun neuvottelukuluna ja näin ollen vähennettäväksi arvonlisäveroksi, niin kirjanpitäjä nr 2 mukaan on otettava päätöksestä kirjallinen dokumentaatio ja liitettävä se tositteeksi kirjanpidon aineistoon.

Kirjanpitäjä neuvoo asiakasta hakemaan ennakkoratkaisua, jos yhtään pitää tulkita arvonlisäverolain soveltamista asiakkaan liiketoiminnassa. Ennakkoratkaisua voi hakea myös aloittava yrittäjä, joka haluaa varmistaa liiketoimensa arvonlisäverollisuudesta.

Myyntisaamisten tilannetta tilikauden aikana asiakasyritykset seuraavat yleensä itse. Tämä liittyy arvonlisäverotukseen siinä mielessä, että arvonlisävero on jo saatettu maksaa, vaikka rahoja ei ole saatu asiakkaalta. Myyntisaamisten saldon ei tulisi kasvaa toiminnassa, joka on luonteeltaan tasaista. Koska tilitoimistot tekevät yrityksen kirjanpidon hieman jälkijunassa, on tilitoimistossa tapana tase-erittelyjen yhteydessä tarkastaa ja täsmäyttää myyntisaamisten tilanne. Kirjanpitäjät tiedottavat asiakastaan myyntisaamisten tilanteesta, jos jotain hälyttävää huomaavat. Asiakas kannattaa pitää ajan tasalla, sillä muuten yrittäjän etu ja asiakassuhde tilitoimiston kanssa vaarantuu. Yrittäjän etu tulee esille myös myyntisaamia perittäessä - kirjanpitäjän on huomioitava asiakasyrityksensä herkäät asiakassuhteet, kun mietitään keneltä myyntisaamia voi periä ja keneltä ei peritä.

6.4 Arvonlisäveron kirjanpidollinen toteutus

Arvonlisäveron kirjanpitokäsittelyä ohjataan pitkälti verolainsäädännön avulla. Tilitoimiston kirjanpitäjän on näin tunnettava arvonlisäverolaki ja muut säädökset, ja toimittava määräysten mukaisesti. Omat haasteensa arvonlisäveron käsittelyn toteutumiseen tuo kirjanpitoaineiston saaminen asiakkailta ajoissa, kuten kirjanpitäjä nr 1 mainitsee.

”Aineiston saaminen osalta asiakkaista on kuukausittainen haaste.”

Asiakkaiden välillä on eri koulukuntia. Toiset toimittavat aineiston ajallaan, toiset vähä kerrassaan ja toiset myöhässä. Sähköisen ja paperisen kirjanpidon omaavilla yrittäjillä on tässä tapauksessa eroa. Asiakkaiden kirjanpito ja tase-erittelyt tehdään aineiston toimitusjärjestyksessä. Kirjanpidon tekemistä varten tulee asiakkaan aina toimittaa myyntilaskut, Ostolaskut voidaan kirjata selvittelytilille, josta ne puretaan myöhemmin toimitettua tosittetta vastaan. Arvonlisäverovähennys kirjataan vasta purettaessa selvittelytililtä.

Toisinaan asiakkaan toimittamasta materiaalista puuttuu kuitti. Kulu voidaan kirjata kirjanpitoon asiakkaan antamaa kirjallista selitystä vastaan. Kirjallisessa selityksessä tulee olla tiedot siitä mitä ja keneltä on ostettu, milloin ja mitä se on maksanut. Kirjanpitäjät joustavat vähennettävän arvonlisäveron kirjaamisessa silloin, kun on kyse sellaisesta hankinnasta ja palveluntoimittajasta, jolta on mahdollista saada ostolaskun kopio jälkikäteenkin. Periaatteena on, että ilman kuittia tai pelkän kirjallisen selityksen perusteella ei arvonlisäveroa saa vähentää. Kirjanpitäjä nr 2 mukaan oman harkinnan varaan jää se, että kirjaako summaltaan pienten hankintojen arvonlisäveron ilman kuittiakin, jos asiakkaalta satunnaisesti puuttuu kuitti ja hän on selitteen antanut.

Lähtökohtaisesti arvonlisäverolaki suosittaa arvonlisäveron suoriteperusteista kohdistamista, mutta käytännössä arvonlisävero kirjataan laskuperusteen mukaan. Mikroyrityksistä valtaosalla myynnit kirjataan laskuperusteella ja ostot maksuperusteisesti. Toisinaan asiakkaat toimittavat kirjanpitäjälle maksamattomat ostolaskut ja kirjaus tehdään laskuperusteisesti, vaikka käytössä on tiliotekirjanpito. Isojen yritysten arvonlisävero kirjataan yleensä suoriteperusteisesti.

Kun kuukausikirjanpito on saatu tilitoimistossa valmiiksi, antavat he verottajalle ilmoituksen heti. Ilmoituksen antaminen heti on kannattavaa asiakkaalle siinä tapauksessa, että asiakkaalla on arvonlisäverosaamista verottajalta. Kannattavaa se on myös sen takia, että määräajan jälkeen annettu arvonlisäveroilmoitus alkaa kerryttää päiväkohtaista myöhästymismaksua 45 päivän ajan, jonka jälkeen maksua korotetaan veron määrään perustuen. Palautus maksetaan verovelvolliselle automaattisesti. Toisenlainen palautustapa ei haastateltujen mukaan ollut käytössä.

Muutammat yrittäjät hoitavat ilmoittamisen ja maksamisen itse ja näissä tapauksissa voi yrittäjä ilmoittaa pelkät myynnit ja mahdollisesti isommat hankinnat. Veroilmoitusta joudutaan oikaisemaan muiden ostojen arvonlisäverovähennysten osalta. Vastaavasti, jos tilitoimisto hoitaa maksun, tehdään suoritus määräajassa. Jos maksun tekee yrittäjä, annetaan heille maksuaikaa muutamia päiviä ennen määräaikaa.

6.5 Maksurajoitteiset yritykset ja tilitoimiston suositukset tilanteeseen

Arvonlisäveron maksuvaikeuksista keskusteltaessa kaikki haastatellut totesivat maksuvii-veillä olevan vaikutusta asiaan. Pitkillä maksuajoilla on myös vaikutusta, vaikkakin yli 30 päivän maksuajat ovat harvassa. Sen sijaan toisia yrittäjiä tuntuu vaivaavan huolimatto-muus, ja laskujen maksaminen ajoissa unohtuu. Ne yritykset, joilla on arvonlisäveron maksuvaikeuksia, on yleensä myös muita maksuvaikeuksia. Maksuvaikeuksiin yritys on ajautunut esimerkiksi yleisen taloudellisen tilanteen takia tai väärin hinnoiteltujen tuotteiden tai palveluiden takia.

Maksuvaikeuksien kanssa kamppaileva yritys jättää yleensä ensimmäiseksi verot maksa-matta, kun pitäisi tehdä juuri päinvastoin. Kirjanpitäjien on nykyään muistutettava asiakas-taan myös tiukentuneista oma-aloitteisten verojen myöhästymis- ja viivästysseuraamuk-sista.

Haastateltavien mukaan keinoina tilanteen korjaamiseksi nähtiin myyntilaskujen tehokas perintä ja yrityksen kulujen karsiminen. Tärkeänä nähtiin myös oikeanlainen myyntituotteiden hinnoittelu. Lisäksi havahdutetaan asiakasta esimerkiksi ennakkomaksujen liiallisesta määrästä.

6.6 Maksuperusteinen arvonlisävero

Maksuperusteista arvonlisäverotusta ei ole otettu käyttöön kahdessa tilitoimistossa, eikä sitä lähtökohtaisesti edes niissä suositella. Kirjanpidon näkökulmasta maksuperusteisesta menetelmästä ei koeta olevan hyötyä, sillä sen käyttö lisää kirjanpitäjän työtä ja kirjauksia. Työn määrä lisääntyy erityisesti silloin, kun asiakkaalla on reskontra käytössään ja kirjan-pito-ohjelma ei tue maksuperusteista tilitystä.

Maksuperusteinen arvonlisävero oli vast'ikään otettu käyttöön yhdessä tilitoimistossa ja siellä yhdellä asiakkaalla. Käytäntö on jonkin verran lisännyt työmäärää tilitoimistossa. Ky-seisellä asiakasyrityksellä on käytössään sähköinen kirjanpito ja ostolaskujen kierrätysjär-jestelmä. Nyt ostolaskut kirjataan reskontrasta muistiotositteella siirtosaamisina ja -velkoi-hin ja edelleen sieltä pois tiliotteella näkyvien myyntitulojen ja ostojen maksusuoritusten mukaan. Jos asiakasyritys olisi liikevaihdoltaan suurempi, ja ostoja olisi kuukaudessa enemmän, tulisi kirjanpitäjän mukaan miettiä kohdentamisen tehostamista. Uuden mene-telmän vaikutukset yritystasolla eivät olleet vielä tiedossa.

Haastateltujen kirjanpitäjien mukaan asiakasyritys ehdottaa maksuperusteiseen arvonli-säveron käsittelyyn siirtymistä silloin, kun yritys hakee ratkaisua rahoitusongelmaansa tai

rahoituksellista joustoa tiukkaan rahatilanteeseensa. Uuden käytännön nähtiin mahdollisesti hyödyttävän kausiluonteista toimintaa harjoittavaa yritystä tai yritystä, jossa vähennettävä arvonalisävero laahaa myöhässä.

6.7 Arvonlisäverotuksen muutosten tarpeellisuus pienyrittäjien tueksi

Nykyinen arvonalisäverolaki takaa kirjanpitäjien mielestä riittävästi tukea pienyrityksille. Heidän mielipiteensä oli, että yleisen verokannan taso, vähäisen toiminnan alarajan taso sekä alarajahuojennuksen raja-arvot ovat nykyisellään riittävät. Haastatellut kirjanpitäjät kokivat mahdollisten muutosten vaikuttavan laajemminkin, kuten kilpailun vääristymisenä tai lisäkustannuksina, jos esimerkiksi verokantojen muuttumisen seurauksena kassa- ja maksupäätejärjestelmät sekä kirjanpitojärjestelmät joudutaan päivittämään.

Yhden näkemyksen mukaan pienyrittäjiä hyödyttäisi enemmän tukitoimet, joista olisi hyötyä pitkin tilikautta ja näin myös tasaisempi vaikutus yrityksen kassavirtaan. Tällä hetkellä alarajahuojennuksesta saatava hyöty tulee yrityksen käyttöön vasta tilinpäätöksen jälkeen ja tavallaan se kompensoi joulukuussa muodostuvaa maksettavan arvonalisäveron määrää, mikä on suurempi siirtyvien arvonalisäveroerien takia.

Muutosta kaivattiin selkeästi vähäisen toiminnan raja-arvon ylittämisestä syntyvään takautuvaan arvonalisäveroon. Nykyinen arvonalisäverolaki määrää, että vähäistä toimintaa harjoittavan yrityksen liikevaihto saa tilikauden aikana olla enintään 10 000 euroa. Jos liikevaihto ylittää 10 000 euron raja-arvon, muuttuu myyjä takautuvasti verovelvolliseksi ja joutuu maksamaan arvonalisäveron koko tilikauden myynneistä. Takautuvasti maksettavaksi tuleva arvonalisävero aiheuttaa usein toiminnan harjoittajalle ongelmia, sillä rahat on jo siinä vaiheessa käytetty. Tästä syystä lakia voisi muuttaa niin, että arvonalisäverovelvollisuus astuu voimaan vasta siitä kuukaudesta eteenpäin, kun raja ylittyy.

Muutosta kaivattiin myös myöhässä ilmoitetun ja maksetun arvonalisäveron seuraamusmaksuihin. Nykyinen ilmoituksen korjausmahdollisuus 45 päivässä ilman myöhästymismaksua ei poista viivästymismaksua. Kyseinen 45 päivää voisi ulottua myös viivästymismaksuihin, esimerkiksi porrastetusti. Verohallintohan on kiristänyt seuraamusmaksuja juuri siinä toivossa, että oma-aloitteiset verot maksettaisiin ajallaan. OmaVero-palveluun toivottiin veromaksujen ja seuraamusmaksujen seuraamiseen tarkoitettua yhteenvetoreporttia.

7 Johtopäätökset

Haastattelujen kautta tuli selväksi, että kirjanpitäjien tehtävänä on tehdä arvonlisäveron käsittely oikein, lakien ja määräysten mukaisesti. Tilitoimiston ja kirjanpitäjän on jatkuvasti tarkistettava arvonlisäverolain uudistusten tuomat muutokset. Verokannat ovat pysyneet monta vuotta samoina, mutta esimerkiksi vuonna 2017 uudistuksia tuli maksuperusteeseen arvonlisäverotukseen, verojen ilmoittamis- ja maksamispalvelu muuttui Verotilistä OmaVero-palveluun ja seuraamusmaksut tiukentuivat.

Kun tilitoimistossa on useampi kirjanpitäjä, on kirjanpitäjien säännöllisistä palaverista hyötyä verolakeihin tulleiden muutosten ja kirjausten oikeellisuuden käsittelyssä. Taloushallintoliiton jäsenenä tilitoimistot saavat tukea ja koulutusta liitoltaan ja he voivat taloushallintoliiton lausuntojen ja neuvojen pohjalta arvioida myös omaa toimintaansa.

Lakien ja määräysten keskellä on kirjanpitäjän saatava kirjanpito tehtyä maalaisjärkeä käyttäen. Arvonlisäveron hoitaminen suotuisasti lähtee asiakasyrityksen ja tilitoimiston välisestä yhteistyöstä. Varsinainen kirjaaminen tapahtuu vakiintuneiden käytäntöjen mukaan ja siten mihin kirjanpito-ohjelma taipuu. Kirjanpitäjä vastaa omalta osaltaan siitä, että yrittäjän etu tulee täytetyksi ja turhia riskienottoja vältetään. Tärkeää on pitää asiakas ajan tasalla yrityksensä tilanteesta ja velvollisuuksien hoitamisesta.

Asiakasyrityksen kanssa tehtävä sopimus kattaa yleensä paljon asioita, mutta inhimillisten tekijöiden kanssa toimiminen tuo oman ulottuvuutensa kirjanpitäjän työhön. Toiset yrittäjät toimittavat kirjanpitoaineistonsa ajoissa ja arvonlisäverot ilmoitetaan ja maksetaan määräajassa. Toiset taas eivät aina pysty pitämään aineistoa ajan tasalla tai kuitteja puuttuu aineistosta. Yleisimpiä kompastuskiviä arvonlisäverovelvollisuuden hoitamisessa on kuittien puuttuminen, kulun käyttötarkoituksen selvityksen puuttuminen, tai vähennyskeltottomien hankintojen tekeminen. Tilitoimiston kirjanpitäjän olisi tällöin hyvä tehdä jatkuvaa muistutusta tai yritettävä saada asiakastaan muuttamaan toimintatapojaan. Kaikki vähennykseen kelpaavat hankinnat olisi kuitenkin hyvä saada hyödynnettyä.

Ovatko arvonlisäverovelvolliset sitten valmiita muuttamaan toimintatapojaan ja huolehtimaan kirjanpitoaineistostaan nopeammassa tahdissa ja täydellisen aineiston kera? Seuraamusmaksuja tiukennettiin vuoden 2017 alussa, sillä Verohallinnon pyrkimys on saada verovelvolliset suorittamaan veroilmoituksensa ja maksunsa ajoissa. Vasta vuoden voimassa oltuaan ei vielä ole näyttöä siitä, onko sillä ollut toivottua vaikutusta. Ainakin se on pitänyt kirjanpitäjät kiireisinä, sillä seuraamusmaksujen seuranta ei OmaVero-palvelussa

ole onnistunut. Palvelua kehitetään jatkuvasti, joten toivoa on järjestelmän paremmasta toimivuudesta.

Kuittien taltioimisen voi nykyään tehdä kuvaamalla ne puhelimella ja lähettämällä kuvat kirjanpitäjälle. Digitalisaation hyödyntäminen on myös käytettävissä sähköisen kuittisovelluksen ja arkistointipalvelun kautta. Nykyään monesta vähittäiskaupasta saa ostoksista sähköisen kassakuitin ja kuittikopiota on mahdollista pyytää jälkikäteenkin, sillä monet kassajärjestelmät tallentavat maksutapahtuman. Muita aineistoon liittyviä toimenpiteitä voisi olla työntekijöiden perehdyttäminen kulujen tilityksiin alusta lähtien. Näin välttyttäisiin kuittisulkeisilta.

Maksuperusteinen arvonlisäveron menetelmä ei näkemysten mukaan ole ollut yksiselitteinen. Esimerkiksi maksuperusteisen arvonlisäveron kirjaaminen on ohjelmoitu vain muuttamaan kirjanpito-ohjelmaan. Lisääntyneen hallinnollisen työn määrä näkyy asiakkaalle päin kalliimpina laskutuksena tilitoimiston taholta. Taloushallintoliiton asiantuntija Markku Ojala (2016) kiinnitti huomiota taloushallinnon järjestelmien muutostarpeisiin jo lakimuutosta käsiteltäessä. Rantalaisen asiakaslehden veroliitteessä (2017) haastateltu tilintarkastaja Hedlund kehottaa käyttämään valittua menetelmää ainakin tilikauden ajan menetelmän vaihtokustannusten ja kirjanpitoriskien minimoimiseksi.

Vuoden 2017 aikana moni tilitoimisto, veroasiantuntija ja yrittäjä sekä yrittäjien edustajat ovat kommentoineet maksuperusteisen arvonlisäveron hyödyllisyyttä. Kommenteissa on katsottu sopivan yritykselle, jolla myynnit ovat suuremmat kuin ostot tai myynti ja myyntiin liittyvä osto tapahtuvat lähellä toisiaan. Opinnäytetöiden tutkimustulosten perusteella menetelmästä olisi hieman hyötyä yritysten välisessä palvelukaupassa, mutta suoranaista vaikutusta kassavirtaan sillä ei olisi. Julkisuuudessa onkin kirjoitettu, että ostojen ollessa etupainotteisia tai investointeihin painottuvaa toimintaa, ei maksuperusteisuudesta ole hyötyä. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta ovat suuria varastoja pitkällä kiertoajalla pitävät kaupat sekä kuljetus- ja taksitoiminta. (Poraharju 13.3.2017; Rantalainen 2017; Tahvanainen 17.1.2017.)

Koska maksuperusteista menetelmää ei ole vielä otettu laajemmin käyttöön, joutuvat rahoitusongelmien ja maksuviiveiden kanssa kamppailevat yritykset turvautumaan muihin keinoihin. Maksutaparaportin mukaan syitä pidentyneisiin maksuaikoihin on osaltaan asiakkaan maksuongelmat, mutta myös tahallinen viivyttely ja asiakkaiden hallinnollinen tehottomuus. Tahallinen viivyttely on Suomessa tutkimuksen mukaan jopa yleisempää kuin Euroopassa ja noussut edelliseen tutkimukseen verrattuna. Viivyttely koetaan yrityksissä haitalliseksi, sillä se vaikuttaa likviditeettiin, kasvuun ja lisähenkilöstön palkkaamiseen.

Hallinnollista tehottomuutta esiintyy erityisesti loma-aikoina, jolloin laskujen maksuun panijalle tai hyväksyjälle ei ole järjestetty sijaista. (Intrum Justitia 2017.)

Haastattelussa kävi ilmi, että maksuvaikeuksissa olevat yritykset jättävät yleensä ensimmäisenä veronsa maksamatta, mikä taas vaikeuttaa koko yrityksen toimintaa. Haastateltavien mukaan keinoina tilanteen korjaamiseksi nähtiin myyntilaskujen tehokas perintä ja yrityksen kulujen karsiminen. Tärkeänä nähtiin myös oikeanlainen myyntituotteiden hinnoittelu.

Nykyiset lait ja raja-arvot puolestaan tuntuvat olevan riittäviä, mutta vanhojen lakien täysipainoiseen ja järkevämpään hyödyntämiseen kaivattiin muutosta. Näistä tuli selvästi esille takautuvan arvonlisäveron poistaminen vähäisen toiminnan raja-arvon ylittyessä. Moni lakiuudistus tuntuu kaipaavan kirjanpitäjien näkemystä, sillä he näkevät ja kokevat työssään lakimuutosten vaikutusten.

7.1 Luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen tavoitteena oli saada arvonlisäverotuksen käytännöistä parempaa ymmärrystä ja kirjanpitäjien näkemys nykyisen lain hyödyntämisestä ja siitä, miten pienyrityksiä voidaan tukea arvonlisäverovelvollisuuden suorittamisessa. Arvonlisäverolaki muuttuu aika ajoin, joten tältä osin tutkimuksen aihe oli ajankohtainen. Valittu tutkimusmenetelmä tuki paremman ymmärryksen lisäämistä.

Haastattelutilanteessa rajoituksena on rajallinen aika, haastateltava ymmärtää kysymyksen eri tavalla kuin mitä haastattelija oli ajatellut ja haastattelijan tulkinta vastauksista. Teemahaastattelun hyvänä puolena on se, että haastattelutilanteessa asiaa voi kysyä uudestaan tai tehdä tarkentavia kysymyksiä. Jouduin tekemään haastattelut haastavaan ajankohtaan johtuen aikataulujen muuttumisesta syksyllä 2017. Tästä syystä testihaastattelua ei ollut mahdollista toteuttaa. Testihaastattelun avulla olisi jotkin kysymykset saattaneet muotoutua toisin.

Haastateltaviksi päätyi tällä kertaa tilitoimistoja, joilla oli vain vähäinen kokemus tai ei lainkaan kokemusta maksuperusteisesta arvonlisäveromenetelmästä. Siksi haastattelut olisi mielenkiintoista toteuttaa myöhemmässä vaiheessa. Lapin yrittäjille suunnattu kysely syksyllä 2017 toteaa myös mahdollisuudet toisenlaisiin vastauksiin, kun menetelmän tunnettuus ja käyttö lisääntyvät. Haastateltavilla oli kuitenkin tietämystä ja näkemystä muihin tutkimuskysymyksiin liittyen, sillä he ovat olleet alalla jo useita vuosia.

7.2 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön prosessi alkoi kohdallani hyvin teoriaosuuden kirjoittamisella, mutta jouduin muiden kiireiden takia lykkäämään kirjoittamista ja haastatteluihin valmistautumista. Haastattelujen tekeminen lykkääntyi vuoden alkuun, minkä seurauksena oli haasteellista saada haastatteluajoja sovittua. Haastattelut tehtyäni pystyin taas keskittymään kirjoittamisprosessiin.

Opinnäytetyön tekeminen toi itselleni lisää tietoa arvonlisäverotuksesta sekä varmuutta omaan tietoperustaan. Luin arvonlisäverotuksesta kirjoitettuja käytännön oppaita, artikkeleita ja lakimuutosehdotuksia ja -aloitteita. Haastateltavilta tuli vielä yksityiskohtaisempia tietoja niistä haasteista ja käytännöistä, joita kirjanpitäjät kohtaavat työssään. Näiden avulla sai hyvän käsityksen siitä, mistä kentällä puhutaan ja minkälaisien asioiden kanssa toimitaan.

Lähteet

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501

Euroopan komissio 2017. Arvonlisäverokannat. Sinun Eurooppasi –sivusto. Euroopan komissio. Luettavissa: <http://europa.eu/youreurope/business/vat-customs/buy-sell/vat-rates/index.fi.htm>. Luettu 24.11.2017.

Finance Link Oy 7.7.2016 . Yritysten maksuviiveet saatava kuriin. Luettavissa: <https://www.financelink.fi/uutta/yritysten-maksuviiveet-saatava-kuriin>. Luettu 12.9.2017.

Haaramo, V., Honkamäki, T., Kampman, H. et al. 2016. Kirjanpitolaki – normeista käytäntöön. ST-Akatemia Oy. Helsinki.

Hallituksen esitys HE 363/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 3 ja 149 a §:n sekä kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Helsinki. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=he+363/2014>. Luettu 12.9.2017.

Hallituksen esitys HE 139/2016 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 137 ja 143 §:n muuttamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_139+2016.aspx. Luettu 12.9.2017.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Hyvärinen, P. 2017. Maksuperusteinen arvonlisävero ja sen vaikutukset pien- ja mikroyritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn. Opinnäytetyö, alempi AMK. Oulun ammattikorkeakoulu, Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127763/Hyvarinen_Petri.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 12.9.2017.

Intrum Justitia 2017. European Payment Report 2017: Suomi. Intrum Justitia.

Jokinen, M., Kojonkoski, M., Takala, T. 2017. Käytännön arvonlisäverotus. ST-Akatemia Oy. Helsinki.

Kalluinen, J. 2017. Kulutusverotuksen trendit meillä ja muualla. Verotietoa, 78. Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy. Helsinki. Luettavissa: https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet-2017/kulutusverotuksen_trendit_meilla_ja_muualla_final.pdf. Luettu 15.9.2017.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Kirjanpitolautakunta 31.10.2017. Yleisohje arvonlisäveron kirjaamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kirjanpitolautakunta.

Kolehmainen, Annika 2017. Maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutus lappilaisten pienyritysten taloudelliseen toimintaan. Lapin ammattikorkeakoulu, Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö, alempi AMK. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/139036/Kolehmainen%20Annika.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 28.12.2017.

Korpela, V. 16.02.2017. Lakiasiain johtaja. Ajankohtaista yrittäjän verotuksessa ja vähän ajatonta. Veronmaksajain Keskusliitto ry. Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskuksen Veroilta –esitys. Tuusula. Luettavissa: <http://www.keuke.fi/client/keuke/userfiles/keuke-veroilta-ve-sakorpela-16022017.pdf>. Luettu 4.9.2017.

Kurjenoja, J. 2.8.2017. Pääekonomisti. Arvonlisäverotusta on kehitettävä yritysten kasvua kannustavaksi. Kaupan liitto ry. Kaupan näkymät II 2017 materiaali. Luettavissa: http://kauppa.fi/content/download/106645/1342442/file/Verotavoitteet_alv-raja_Kauppan%20liitto_02082017.pdf. Luettu 10.12.2017.

Laine, S. ja Sainio, N. 2017. Arvonlisäveron ja ennakonpidätyksen ilmoittaminen ja maksaminen käytännönläheisesti. Helsingin seudun kauppakamari. Helsinki.

Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 9.9.2016/768

Leppiniemi, J. ja Kaisanlahti, T. 2017. Liikekirjanpito. Alma Talent Pro Fokus –palvelu. Alma Talent Oy. Helsinki.

Leppiniemi, J. ja Kaisanlahti, T. 2016b. Kirjanpitolaki kommentaari. Talentum Media Oy. Helsinki.

- Leppiniemi, J. ja Kaisanlahti, T. 2016a. Oikeat ja riittävät kirjaukset. Talentum Media Oy. Helsinki.
- Lindholm, M. 15.05.2012. Arvonlisäverolla merkittävä vaikutus yritysten kassavirtaan. Y-lehti. Luettavissa: <https://www.y-lehti.fi/uutiset/nayta/7015/Arvonlisäverolla+merkit-tävä+vaikutus+yriytsten+kassavirtaan?uutiset/nayta/7015/Arvonlisäverolla+merkit-tävä+vaikutus+yriytsten+kassavirtaan>. Luettu 12.9.2017.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia sarja 4. Gummerus. Jyväskylä.
- Ojala, M. 27.9.2016. Johtava asiantuntija. Suomen Taloushallintoliitto ry. Lausunto HE139/2016 Maksuperusteinen arvonlisäverotus. Suomen Taloushallintoliitto ry. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-75665.pdf>. Luettu 12.9.2017.
- Poraharju, K. 13.3.2017. Maksuperusteinen arvonlisävero – miten menetellä? Azetsin Taloushallinto blogi. Luettavissa: <https://www.azets.fi/blogi/maksuperusteinen-arvonlisävero/>. Luettu 12.9.2017.
- Rantalainen Oy 2017. Verotuksen muutoksia 2017. Rantalaisen asiakaslehden Tiliposti & Palkka 1/2017 veroliite. Rantalainen Yhtiöt/Tilipalvelu Rantalainen Oy. Luettavissa: http://www.rantalainen.fi/wp-content/uploads/2017/01/Veroliite_1_17.pdf. Luettu 27.10.2017.
- Siikavuo, J. 2016. Talous haltuun PK-yrityksessä. Helsingin seudun kauppakamari. Helsinki.
- Suomen Yrittäjät 2017. Ajankohtaista. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/ajankohtaista-0>. Luettu 4.9.2017.
- Tahvanainen, T. 17.1.2017. Kirjanpidon asiantuntijaryhmä: Onko maksuperusteisesta arvonlisäverosta hyötyä vai haittaa? Tilitoimistossa. Taloushallintoliiton julkaisema lehti. Luettavissa: <http://tilitoid.vik.fi/uncategorized/kirjanpidon-asiantuntijaryhma-onko-maksuperusteisesta-arvonlisäverosta-hyotya-vai-haittaa>. Luettu 27.10.2017.
- Taloushallintoliitto 2017. Tilitoimistoasiointi. Suomen Taloushallintoliitto ry. Luettavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/tilitoimistoasiointi>. Luettu 27.10.2017.

Tilastokeskus 2016. Suomen virallinen tilasto (SVT), 2016. Verot ja veronluonteiset maksut. Verot sektoreittain ja verolajeittain, 2015 - 2016* . Helsinki. Tilastokeskus. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/vermak/2016/vermak_2016_2017-07-13_tau_001_fi.html. Luettu 26.9.2017.

Toimenpidealoite 2017. Toimenpidealoite arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostamisesta. TPA 12/2017 vp. Eduskunta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_13+2017.pdf. Luettu 10.12.2017.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Valtiovarainministeriö 2017. Arvonlisäverotus. Luettavissa: <http://vm.fi/verotus/arvonlisaverotus>. Luettu 14.9.2017.

Valtiovarainministeriön vero-osasto 18.10.2016. VM/VO:n vastine eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle toimitettuihin lausuntoihin. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-83538.pdf>. Luettu 14.9.2017.

Valtioneuvoston asetus oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 21.12.2016/1355

Vatanen, S. 2017. Maksuperusteisen arvonlisäverojärjestelmän vaikutus pienyritysten maksuvalmiuteen. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö, ylempi AMK. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135016/Vatanen_Sirpa.pdf?sequence=1. Luettu 28.12.2017.

Verohallinto 2017. Arvonlisäverotus. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/>. Luettu 4.9.2017.

Yrityspalvelu Pirjo Lundeqvist Oy 2016. Arvonlisäveron maksuajankohtaan tulossa pienyrityksille joustoa – kenelle siitä on hyötyä? Luettavissa: <http://yppalvelu.fi/ht/arvonlisäveron-maksuajankohtaan-tulossa-pienyrityksille-joustoa-kenelle-siitä-hyötyä>. Luettu 4.9.2017.

Äärilä, L., Nyrhinen, R., Hyttinen, P. ja Lamppu, K. 2017. Arvonlisäverotus käytännössä. Alma Talent Oy. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Lyhenteet

AVL = Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501

KPL = Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

OVMA = Valtioneuvoston asetus oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä
21.12.2016/1355

OVML = Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 9.9.2016/768

Liite 2. Haastattelun teemat

1a) Pienyrityksen arvonlisäverotuksen käsittelyn suunnittelu

- 1.1 Millaisissa tilanteissa asiakasyritys pyytää arvonlisäverotuksensa suunnittelua tai neuvoja tilitoimistolta?
- 1.2 Millaisissa tilanteissa tilitoimisto ehdottaa asiakasyritykselle suunnittelua? Onko suunnittelu säännöllistä vai tilanteesta riippuvaista?
- 1.3 Mihin asiakasyrityksen arvonlisäverotukseen ja -velvollisuuteen liittyviin asioihin kiinnitetään huomiota?
- 1.4 Brutto- vai nettokirjaustapa – valintaan vaikuttavat tekijät

1b) Pienyrityksen arvonlisäverotuksen toteutus

- 1.5 Tarvittavan aineiston saanti asiakkaalta ja selvityspyynnot
- 1.6 Suorite- / laskutus- / maksuperusteisen ajallisen kohdistamisen käyttö rinnakkain, esimerkkejä ja hyödyt
- 1.7 Arvonlisäveron ilmoittaminen ja maksaminen määräajassa – heti kun mahdollista, eräpäivänä, myöhässä
- 1.8 Arvonlisäveropalautuksen tapa – heti, osittain vai myöhempi hyödyntäminen
- 1.9 Muuta huomioitavaa

2) Maksuperusteinen arvonlisävero: käsitykset ja kokemukset

- 2.1 Yritykset ja niiden toimiala, joille maksuperusteinen arvonlisävero on kannattava valinta
- 2.2 Maksuperusteisen menetelmän käyttöönoton vaikutukset tilitoimistoille ja pienyrityksille: hallinnollinen työmäärä, kirjanpito-ohjelma, muut asiat
- 2.3 Hyödyt ja haitat

3) Maksurajoitteiset yritykset ja tilitoimiston suositukset tilanteeseen

- 3.1 Yleisimmät syyt arvonlisäveron maksuvaikeuksiin, onko laskujen pitkillä maksuajoilla tai maksuviiveillä vaikutusta asiaan
- 3.2 Ennakointi ja keinot tilanteen korjaamiseksi – kirjanpitäjän suositukset.

4) Arvonlisäverotuksen muutosten / kevennysten tarpeellisuus pienyrityksien tueksi

- 4.1 Yleisen verokannan taso, onko riittävä vai kaipaako muutosta
- 4.2 Vähäisen toiminnan alarajan taso, riittävä vai kaipaako muutosta
- 4.3 Alarajahuojennuksen raja-arvojen taso, riittävä vai kaipaako muutosta
- 4.4 Maksuperusteinen arvonlisävero, liikevaihtorajaa nostettava tai muutettava epäsymmetriseksi
- 4.5 Muut muutokset